

Interview s Futabou Tanaka

Mohu se vás zeptat, jak jste se dostala do České republiky?

Letadlem...

Proč jste si vybrala zrovna Českou republiku?

Na střední škole, kam jsem chodila, byla školní knihovna a v ní dvě knihy: jedna od Karla Čapka a druhá od Oty Pavla. Ta knížka od Karla Čapka byla moc pěkná. Možná ji znáte: Dvanáct měsíců zahradníka. Byla pro mě velmi atraktivní. Ota Pavel není v Japonsku známý spisovatel, ale já jsem měla oba velmi ráda.

Dále jsem pokračovala ve svém jazykovém kurzu. Kurzu Francouzštiny. Jenže jsem nebyla spokojená s francouzskou literaturou, protože je to v ní samá láska, kluk potká holku atd. A to mě nebavilo. Proto jsem se vrátila k české literatuře, našla si učitele - překladatele z češtiny do japonštiny - a začala jsem chodit do jazykové školy. Jenže on po nějaké době zemřel a tak jsem odletěla sem a navštěvovala jazykové kurzy tady v Praze.

To bylo po střední škole?

Ne, po univerzitě.

Co jste studovala v Japonsku?

Francouzskou filosofii.

A jak jste se bavila s českými profesory zde v Praze?

Moje učitelka češtiny uměla jen česky, takže česky. Učila nás tedy češtinu česky. Bylo to téměř nemožné. (smích) Byli tady i učitelé, kteří učili češtinu v angličtině nebo francouzštině, ale už bylo moc pozdě, abych se k těmto skupinám mohla přidat.

Jak dlouho jste se učila češtinu v Japonsku?

Asi šest měsíců. Do té doby, než můj profesor zemřel.

Jak dlouho už se češtinu učíte?

Tady v Praze jsem chodila na ten jazykový kurz rok a pak jsem přestala. Bohužel nemám českého přítele, protože nejlepší způsob, jak se nějaký jazyk, je když máte přítele, který tím jazykem mluví. Třeba když jsem byla ve Francii, měla jsem za přítele Francouze a díky tomu bylo učení francouzštiny dost lehké. Českého přítele nemám...

A chtěla byste? Máte ráda české muže?

Jo, čeští muži jsou OK. Mě na národnosti nezáleží. Je mi jedno, jestli je z Konga, Japonska nebo Čech, musí být sám sobě pro mě atraktivní. Teď zrovna mám třeba amerického přítele.

A jsou pro vás Češi atraktivní? Jsou přeci dost odlišní od Japonců...

Ne všichni, ale spousta Čechů je velmi „poslušná“. Jsou klidní, nenásilní... takoví slušní. Celkově jsou Češi a české děti velmi klidné, oproti japonským. Jsou, hmmm... dobře „vycvičení“. (smích)

Jaké jsou podle vás rozdíly mezi Čechy a Japonci?

Hmmm... způsob života a tak. Hodně věcí je jiných. Znáám dost Čechů, mám amerického přítele, takže když se na to podívám ze své pozice... Jsem Japonka a když mluvím se svým americkým přítelem, cítím hlubokou propast - americká a japonská kultura se od sebe dost liší. Myslím si ale, že česká kultura je mnohem blíže té japonské než americká. Když například dáváte dárek svému kamarádovi, řeknete: „Ó, je to jen malý dárek. Doufám, že se ti bude líbit.“ Takhle bych to řekla já jako Japonka a tak by to řekl i Čech. Ale Američan by řekl: „Je to fakt skvělý. Víím, že se ti bude líbit, jsem si jistý, že ano.“ Češi se prostě snaží druhé spíš povzbudit, nenahlížet na ně shora, ale Američané to dělají naopak, říkají: „Jsem tak geniální, silný a sexy!“ Kdyby tohle řekl Japonce, tak bys se ho ostatní ptali: „Jsi normální? Nejseš blázen?“ (smích) Když si jako Japonce myslíte, že jste krásný, tak si to necháte pro sebe, neříkáte to nahlas, ale Američan se s tím chlubí. A v tomhle si je japonská a česká mentalita hodně blízká.

Co Japonci ví o České republice?

V porovnání s Francií nebo Amerikou a Čínou, tak je míň lidí, kteří se o ni zajímají. Huř se o ní něco dozvíte. Třeba se mi stává, že japonským turistům říkám: „Čechy a Slovensko existují zvlášť. Už dlouho jsou oddělené.“ A oni na to: „Opravdu? To jsem nevěděl. Takže Slovensko už zmizelo?“ „Ne, Slovensko stále existuje.“ (smích) Ano, i takoví lidé se ještě najdou. I když se Japonci nezajímají o ČR, její jméno je

v Japonsku známé. Například matčina generace zná z televize a z olympijských her jméno Čáslavská a Zátopek. Tyhle dvě jména jsou známá.

A co třeba Hašek a tak? Lední hokej...

Ne, to ne. Víím, že Češi milují hokej, ale v Japonsku pro tento sport nejsou vhodné klimatické podmínky. Hokej tam není populární. Ale ví se, že ČR je v hokeji velmi dobrá, stejně jako Kanada atd.

A fotbalisti?

Nedvěd. Po tom, co přestoupil do Itálie, se stal mnohem víc známým. (smích)

Učíte se něco o ČR, české historii ve škole?

Na hodině dějepisu na střední škole jsme se učili něco o komunismu, ale já se vždycky nerada učila věci z paměti, takže to pro mě nebylo zajímavé. Také samozřejmě něco o rozdělení Československa. Známa jsou i jména nějakých politiků: Václav Havel, Masaryk...

A Karel Čapek?

Ne, ten ne.

Jaké jste měla obtíže s češtinou?

Největší problémy mi dělá háček. Slova jako řeka, řecký... Háček je pro mě téměř nemožný na vyslovení. Začala jsem se učit až moc pozdě, ve třidvaceti, čtyřidvaceti. Nejlepší je začít už v dětství.

Ale vaše výslovnost je velmi dobrá.

(smích) Stejně ale slyším rozdíly mezi mým háčkem a vaším háčkem. (smích)

Japonština je na výslovnost velmi jednoduchá. Někde jsem četla, že Češi mají přirozeně lepší výslovnost v japonštině než například Američani. Znáím nějaké české tlumočníky z japonštiny a musím říct, že jejich japonština je naprosto dokonalá. Mám pocit, jako bych mluvila s Japoncem, a ne s Čechem.

Je japonština těžká pro Japonce?

Ano, znaky - kanji - jsou těžké.

Jak se učíte psát kanji?

Téměř každý den ve škole dostáváme papír, kde jsou slova psaná v katakaně, a my je musíme přepsat do kanji. Někdy je to matoucí, protože některá slova se stejně vyslovují, ale znamenají něco úplně jiného. Většinou když chodíte na základní školu, tak dostanete od učitele takovou knížku plnou kanji a vy ji musíte vypracovat během letních prázdnin. Děti to úplně zabíjí. Stihli by to tak do konce října, takže to za ně často dělají starší sourozenci (smích). Trávíme hodně času učením japonštiny. Mluvení je jednoduché, ale psát nebo číst je pro Japonce stále velký problém.

Jak dlouho se ji učíte?

Až do osmnácti let, do konce střední školy. Já se učím doteď, ještě to není to pravé...

Například když píšete na počítači, tak se to automaticky mění do kanji, proto používám slovník a vyhledávám si významy jednotlivých znaků. Stále se ještě učím. (smích)

Jak tedy píšete na počítači?

Japonštinu můžete psát i latinkou, takže když chcete napsat třeba slovo "sumo", tak normálně napíšete „S“ „U“ „M“ „O“ . Pak vám tam vyjede nabídka všech znaků, které se vyslovují "sumo" a vy si podle významu vyberete ten správný.

Takže znáte latinku?

Ano, každý se ji učí na základní škole. Ale neznamená to, že když umíte latinku, umíte angličtinu.

To musí být docela pomalé, takhle psát na počítači...

Ani ne. Záleží hlavně na kvalitě počítače.

Fungují na stejném principu i mobilní telefony?

Na mobilech píšete katakanou, hiraganou a kanji. Ne latinkou jako na počítači.

Staří lidé také znají latinku?

Ne, někteří ne. Hlavně ti, kteří studovali za druhé světové války. Japonsko bojovalo s USA, takže angličtina byla "zlý jazyk". Kdybyste se tajně učil angličtinu, byl byste zatčen.

Jak se situace změnila?

Po druhé světové válce hodně inteligentních lidí vědělo, že studovat jazyky je užitečné. Většina cizinců japonsky neumí, takže se musíme učit cizí jazyky, abychom s nimi mohli komunikovat.

Je pravda, že když Japonci vidí nějakého turistu, hned si myslí, že je to Američan?

Ano, to je pravda. V Japonsku je hodně amerických základů patřících americké armádě, takže se tam po dlouhou dobu potulovali sami Američané. Proto Japonci každého považují za Američana. Alespoň myslím, že je to tak. (smích)

Co si myslíte o výuce angličtiny?

Angličtina je vám v Japonsku k ničemu. Jste obklopeni samými Japonci a s nimi mluvíte jen japonsky samozřejmě.

A v práci?

V práci taky. V amerických společnostech angličtinu potřebujete, ale tam jsou speciální překladatelé, které vše automaticky překládají. Když vám Američan zavolá, může říct: "Prosím, pošlete to e-mailem." (smích)

Takže nemáte žádnou motivaci pro učení angličtiny?

To si nemyslím. Hodně lidí angličtina baví.

Co třeba pro cestování?

Když cestujete, tak vám stačí malá slovní zásoba: "Bear, please." "I want to stay in this hotel. For two nights." (smích)

Češi mluví mnohem lépe než Japonci. Váš výukový systém je mnohem lepší než japonský. Moje sestra se učila anglicky šest let a uvědomila si, že vlastně vůbec neumí mluvit. Když se baví s mým americkým přítelem, tak on to vždy vzdává. Já vím, je to škoda, ale naše angličtina je opravdu hrozná.

Jak se ji tedy učíte? Jak vypadá vaše hodina angličtiny?

Moje generace měla anglickou učebnici s gramatikou, žádné konverzace...

Tedy básně...

Ano. Básně, básně... Z 16., 17. století. Nikdo už se neučí takovou angličtinu. (smích) Shakespeare...

Takže se hodně učíte věci z paměti?

Ne, ani ne. Já osobně jsem chodila na soukromou školu a tam jsme se angličtinu učili víc než na státních školách. Měli jsme i konverzace. Také nám kněz předčítal některé modlitby v angličtině. Byla to zvláštní výuka. Normálně na školách nejsou žádné konverzace, lidé se jen učí spoustu slovíček, ale neumí je použít.

Kde používáte angličtinu v Japonsku?

Možná jen v těch amerických společnostech nebo když máte amerického přítele, ale v Japonsku jinak nemáte vůbec žádnou příležitost k používání angličtiny.

...

V Japonsku je doktor šíleně bohatý. Učitel je také dobrá práce. Když jste profesorem na universitě, tak je to opravdu dobrá práce. Universita vám vše platí: materiály, zájezdy...

A jaké jsou vztahy mezi učiteli a studenty v Japonsku?

Ty se celkem změnilly. Jsou více nepřátelské. Učitelé jsou více respektováni, nejsou to přátelé, ale učitelé. V mnoha zemích jsem viděla, že se učitel choval k žákům spíše jako jejich kamarád, ale v Japonsku si učitelé zachovali respekt.

Co si myslíte, že je lepší?

Když se váš učitel chová přátelsky, tak si mnohem více dovolíte, tolik se nesoustředíte, protože před vámi stojí "přítel". Škola je škola, takže byste se měli soustředit na výuku. Já osobně si myslím, že učitelé by neměli být příliš přátelští ke studentům, ale samozřejmě by je měli podporovat a pomáhat jim dospět. Děti mají své přátele, takže nepotřebují ještě dalšího - učitele - ten by se měl chovat prostě jako učitel.

Je možné, aby studentka chodila se svým profesorem?

Ano, sama jsem jednu takovou kamarádku měla. Myslím si, že se to určitě stává.

Nemyslí si Japonci, že je to špatné?

No, správné to asi není, ale láska je velmi osobní věc. I když lidé říkají, že je to špatné, nedá se na to dívat objektivně, protože... protože je to láska.

Vybírají rodiče svým dcerám manžela?

To je různé. Můžete vidět páry, jak se drží za ruce, ale rozhodně je nevidíte, jak se líbají na veřejnosti. Rodiče jsou v této oblasti starostliví, radí svým dětem, aby si dávali pozor a aby se nestalo, že dívka otěhotní před svatbou.

Myslím, že tady je to také tak...

Ano? Mnoho rodičů věří, že otěhotnět až po svatbě je nejlepší. Ale samozřejmě je spousta žen, které otěhotní před svatbou, a pak zůstanou sami. Stávají se z nich "single mothers". Počet těchto žen se stále zvyšuje. V takové situaci je pro ně těžké najít práci, společnosti je prostě nezaměstnají.

Je pravda, že když se Japonka vdá, tak zůstává doma a...

Ano. Myslíte ženu v domácnosti, že? Víím, že v Čechách je to jiné, tady žena může pracovat, když má dítě. Nechává ho v mateřské školce, kde se o něj starají, dokud je ona sama v práci. Ale v Japonsku není snadné takové místo najít.

Proč?

Protože je to velmi drahé. Pro matku je často výhodnější zůstat doma. Také se kvůli dítěti musíte vzdát kariéry... Je to těžké být matkou.

Může se žena opět vrátit do práce, když už dítě vyroste?

Ano, některé společnosti už toto začali dělat. Stále však společnosti neakceptují ženy, které měly tři roky mateřskou dovolenou.

Je v Japonsku stále více pracujících žen?

Ano. A také se později vdávají. Tady je to také tak, ne?

Existují stále takoví muži, kteří nechtějí, aby jejich žena pracovala?

Ano, někdy ano, takoví ti staromódní chlapi. Chtějí, aby se jejich žena starala o dům, vařila mu, prala mu... Za generace mého otce byli takovíto typicky japonští muži. Jejich povinností bylo chodit do práce a zajistit rodinu finančně, matka se zas starala o dům a děti.

Ženám to nevádí, funkce ženy v domácnosti?

Některé ženy s tím nejsou spokojené, že jim muž doma vůbec nepomáhá. Jen pracuje, pak se jde napít s přáteli, domů přijde velmi pozdě, s ženou ani dětmi nemá čas se bavit, jen pracuje a pracuje. A pak, když v šedesáti letech odejde do důchodu, tak se rozvedou. Hodně párů se rozvádí po tom, co děti vyrostou nebo když už muž nepotřebuje "ženu v domácnosti."

Co dělají japonské rodiny o víkendy? Tráví čas spolu?

No, my nemáme "chata", tak... (smích) To záleží na rodině. Chodí třeba do Disneylandu, k moři, na hory nebo ten čas tráví doma, hrají baseball a tak. Například můj otec hrál o víkendech golf. Byl to člověk, který nosil domů spíše jen peníze, takže s ostatními členy rodiny příliš nekomunikoval.

Mají některé japonské rodiny ženu, která by se jim starala o dům?

Ne, to ne. Je to velmi drahé. Je možné si ale najmout nějakého cizince, aby se vám například staral o děti, tak jako v Evropě, je to totiž levné, ale v Japonsku někoho takového těžko seženete. ... Za druhé světové války Japonsko zaútočilo na Čínu a Koreu a zabilo mnoho lidí. Jen tak, pro nic. A pak je využívali jako levnou pracovní sílu. Moc jim neplatili, jen jim dávali najíst a využívali je. Pro lékařské pokusy, jako otroky... Teď v Japonsku žije spousta Korejců a Číňanů, jenže vtip je v tom, že vypadají stejně jako Japonci. Nemůžete říct, jestli je to Japonec nebo Korejec. Když řeknete, že jste se narodili v Japonsku a že máte korejské rodiče, kteří byli za druhé světové války přivezeni do Japonska jako otroci, tak na vás Japonec bude koukat skrz prsty. Proto so tito lidé změnili jméno. Původně mají čínské nebo korejské, ale přejmenovali se na japonské, aby skryli svůj původ. Stále takoví lidé existují a to je velmi smutné. Nemělo by to tak být. O Japonsku se říká, že v něm žije jen jedna národnost, že v něm neexistuje spousta různých národností tak jako v USA. Japonec prostě žije v Japonsku. Ale to není pravda. Chci říct, že v Japonsku jsou i lidé jiných národností, kteří předstírají, že jsou Japonci, ale nejsou. Je to smutný příběh. Chci, abyste věděli, že Japonsko není založeno jen na jedné národnosti, ale že je "smíchané" a že v něm existuje rasismus a diskriminace. ... Omlouvám se, je to smutný příběh. Depresivní... (smích)

Jaký je váš postoj k USA? Nebo celkově postoj Japonců k USA?

Po druhé světové válce se Japonsko stalo otrokem, můžeme možná i říci peněženkou Spojených států: když Amerika potřebuje peníze, Japonsko jí zaplatí, protože Japonsko je bohatá země. Japonsko má k USA velmi komplikovaný vztah. Hodně lidí má rádo Spojené státy, ale hodně je také rádo nemá, protože nás využívají. Je to hodně politické, samé politické důvody. S Evropou je to jiné, s ní nemáme tolik politických vztahů a tak.

Je rozdíl v tom, jestli platíte Evropě nebo Americe. Japonci mají Evropu raději, ta má alespoň kulturu, Amerika ne. A my milujeme kulturu. Možná proto mají Japonci tak rádi Čechy. Dokonce u nás slyšíte i lidi, jak si prozpěvují Smetanovy ódy v autobuse. (smích)

Myslíte si, že by bylo těžké začít žít v Japonsku, například pro mě?

Myslím si, že když jste běloch, tak by neměl být problém najít si práci a byt, ale kdybyste byl Vietnamec nebo tak něco, tak by to bylo horší. Kvůli diskriminaci.

Jednou jsem četla článek v Blesku, který vyprávěl o Češce, která se odstěhovala do Japonska a začala tam pracovat v jakési hospodě. Byla velmi krásná, bavila se tam s různými muži tak kolem čtyřiceti padesáti a ona dostávala v přepočtu 15 000 Kč měsíčně. Byla za to moc šťastná. Posílala peníze i své rodině, a ta byla také šťastná. Jenže normálně by žena v Tokiu dělající stejnou práci, dostávala klidně i třikrát více. Ale to ona nevěděla. Vlastník té hospody ji takto podváděl. On byl šťastný, ona byla šťastná, její rodina také, všichni byli šťastní (smích) ... Kdybych ji znala, hned bych jí řekla, ať s tím něco udělá, že to není normální.

Nevyhodili by ji ale, kdyby chtěla víc?

Ne, já si myslím, že ne. Vždyť i kdyby si řekla, že chce dvakrát větší plat, stále by to bylo méně, než dostávají Japonky. Hodně vlastníků hospod má zájem o bělošky. O ženy z Ruska, z Estonska, Litvy... Stačí když řeknete, že jste z Evropy, máte blondaté vlasy a modré oči, pak je to super.